

Теодор

райзер

Стоїк

Харків
«Фоліо»
2018

РОЗДІЛ 1

Після нищівної поразки у довгій боротьбі Френка Ковпервуда за поновлення п'ятирічної концесії, перед ним постали дві проблеми, що найбільше його непокоїли.

По-перше, це його вік. Йому невдовзі мало виповнитися шістдесят. І, хоча він відчував себе так само енергійним, як і раніше, він розумів, що в компанії молодих і не менш спритних фінансистів йому нелегко буде швидко заробити таку саму купу грошей, яку йому гарантовано давала б ця концесія. Власне, йшлося про п'ятдесят мільйонів доларів.

Другою і навіть важливішою проблемою, як він не міг не визнати, було те, що він досі так і не досяг престижу в суспільстві, не проник до кола людей з визначним соціальним статусом. Звісно, йому дуже зашкодило колишне ув'язнення у Філадельфії, відігравали свою роль також романи з жінками, невдале одруження з Ейлін, яка не могла надати йому справжньої суспільної підтримки, і врешті його власний неприборканий і переконаний індивідуалізм відштовхнув від нього багатьох, з ким у нього могли б скластися приязні стосунки.

Адже Ковпервуд був не з тих, хто заводить друзів менш енергійних, менш гнучких і врешті менш успішних, ніж він сам. Це здавалося йому безглуздим самоприниженням чи принаймні марною витратою часу. З іншого боку, виявилось, що затоваришувати з людьми сильними, хитрими і справді

поважними нелегко. Особливо тут, у Чикаго, де йому довелося боротися з багатьма з них за положення і владу. Натомість вони вирішили об'єднатися проти нього і не тому, що його мораль і його методи були для них неприйнятними, а радше тому, що він, чужинець, зазіхнув на фінансові утіття, що вони вважали своїми, і здобув більше багатства й влади, ніж вони, та ще й за короткий термін. Ба більше — він завоював почуття жінок та дочок деяких зі своїх конкурентів, тож вони поставили собі за мету вигнати його з чиказького суспільства й майже досягли її.

У стосунках з жінками він завжди цінував свободу і ні за що б від неї не відмовився. Водночас у душі він завжди мав надію, що, можливо, колись зустрине жінку настільки надзвичайну, що всупереч собі прийде — звісно, не до абсолютної вірності, такої можливості щодо себе він ніколи не припускав — але до справжньої єдності почуттів і взаєморозуміння [справжнього союзу сердець і розуму]. І ось уже вісім років він відчував, що знайшов такий ідеал у Береніс Флемінг. Її ж, вочевидь, не засліплювали ні його особистість, ні його слава, ані його вміння завойовувати жінок. І саме це, а також глибоке враження, яке її краса справляла на його чуттєвість, привело його до переконання, що вона, з її молодістю, вродою, тактом і впевненістю у собі, могла б створити відповідне суспільне тло для його могутності й багатства; звісно, за умови, що він мав би свободу й міг би одружитися з нею.

На жаль, попри всю свою непохитність у стосунках з Ейлін, йому не вдавалося звільнитися від неї. Вона твердо вирішила не віддавати його нікому. А одночасно воювати з нею за свободу і вести важку боротьбу за залізничні концесії в Чикаго було для нього надто обтяжливим. До того ж і з боку Береніс він не бачив і натяку на прихильність. Її погляд, схоже, спрямовувався на чоловіків не тільки молодших від нього, але й наділених певними соціальними перевагами, які він був не в змозі їй запропонувати. Він вперше по-справжньому відчув гіркоту любовної невдачі. Інколи по декілька годин він сидів у себе в кабінеті, занурений у переживання

безнадійності поразки у своїй боротьбі за збільшення капіталу і за кохання Береніс.

Та раптом несподівано вона прийшла до нього і приголомшила, заявивши, що віднині належить йому. Він відчув себе знову молодим і, як і раніше, рішучим, повним ідей. Нарешті він завоював любов жінки, що може стати справжнім помічником на його шляху до могутності, слави й суспільного престижу.

Однак, хоча пояснення Береніс, чому вона прийшла до Ковпервуда, було щирим і прямим — «Я подумала, що саме зараз я вам по-справжньому потрібна... і я зважилася» — в ній відчувалася якась ураженість. Життя, суспільство встигли поранити її, і вона прагнула відплати за ті жорстокі образи, яких зазнала в ранній юності. Те, що вона насправді думала і чого Ковпервуд, захоплений її несподіваним приходом, не розумів, було: «Ти — вигнанець і я також. Світ не хотів відчинити перед тобою двері, а мене він намагався викинути з тієї царини, до якої я — за своєю вдачею і всією суттю — відчуваю себе належною. Ти обурений, і я також. Тож по руках: укладемо союз краси і сили, розуму й відваги, але рівний з обох боків, без панування одного з нас. Бо якщо ми не гратимемо чесно, він довго не протримається». Приблизно такими були думки Береніс, що привели її тепер до Ковпервуда.

І хоча він зумів углядіти силу й витонченість Береніс, ці її мотиви були йому невідомі. І коли вона — така чудова й розпашіла з морозу — ввійшла до нього в той зимовий вечір, він ні за що б не сказав, що вона все детально обдумала і зважила. Та й годі було чекати цього від такої юної, усміхненої, веселої і просто незрівнянної дівчини! А проте — ось вона стояла перед ним, зухвало тримаючись, але потай трішки хвилюючись. Ніщо не давало приводу підозрювати підступні наміри з її боку; радше це було кохання, якщо бажання бути з ним і належати йому до кінця своїх днів на цих умовах можна назвати коханням. З його допомогою і поруч з ним вона досягне жаданої перемоги, і вони обоє віддано й чуйно підтримуватимуть одне одного.

Отже, у той перший вечір Ковпервуд, поглянувши на неї, сказав:

— І все-таки, Беві, мені хотілося б знати, що вас привело до такого несподіваного рішення? Лишень подумати, ви прийшли до мене саме зараз, коли я вдруге в житті зазнав такої невдачі!

Погляд її синіх очей огорнув його, наче теплим ефіром.

— Я думала про вас і читала, що про вас пишуть, уже не перший рік. От лише минулого тижня в Нью-Йорку я натрапила на цілих дві сторінки про вас у «Сан». І вони, здається, допомогли мені краще вас зрозуміти.

— Справді? Газети?

— І так і ні. Звісно, не те, що вони вас ляляли, але факти, якщо, звісно, це факти, які вони зібрали. А ви справді ніколи не любили свою першу дружину?

— Не знаю. Спочатку мені здавалося, що любив. Але ж я був зовсім молодий, коли одружився з нею.

— А вашу теперішню дружину?

— Ах, Ейлін, так. Я справді був закоханий у неї колись... — признався він. — Вона багато для мене тоді зробила, а я не належу до невдячних людей, Беві. До того ж вона здавалася мені дуже вродливою, і я сильно захопився нею. Щоправда, я був дуже молодий, не такий вимогливий як зараз. Це не її провина. Це просто помилка за браком досвіду.

— Мені стає легше, коли я чую це від вас. Ви зовсім не такий безжальний, як про вас пишуть. Але ж я набагато молодше за Ейлін. І мені здається, що якби не моя зовнішність, мій розум навряд чи мав би для вас значення.

Ковпервуд посміхнувся.

— Справді. Не буду виправдовуватися в тому, що я такий, який є, — сказав він. — Розумно це чи нерозумно, але я в житті керуюся егоїстичними інтересами і, правду кажучи, не бачу іншого керівника. Можливо, я помиляюся, але думаю, що більшість із нас діють так само. Не знаю, може, існують якісь інші інтереси, що стоять вище за індивідуальні, та, як

правило, приносити користь собі означає також приносити користь іншим.

— Що ж, мабуть, я згодна з такою точкою зору.

— Утім, я хотів би, що ви зрозуміли одну річ, — продовжував Ковпервуд, з ніжністю дивлячись на неї. — Я не намагаюся применшити чи замовчати жодної образи, що я, можливо, комусь заподіяв. Біль, схоже, є частиною життя, що постійно змінюється. Я лише хочу чесно розповісти про себе, щоб ви могли зрозуміти мене.

— Дякую, — відповіла Береніс і щиро розсміялась, — але ви не повинні почуватися, наче ви свідок на суді.

— Справді, майже так я себе й почуваю. І все ж таки дозвольте мені пояснити вам дещо стосовно Ейлін. Вона натура емоційна, що живе любов'ю, але ж що стосується її розуму, то вона не та людина і ніколи не була тією, яка мені потрібна. Я цілком її розумію і вдячний їй за все, що вона зробила для мене у Філадельфії. Вона була поруч зі мною всупереч осуду суспільства. Тому і я досі не залишив її, хоча вже не можу її кохати, як колись. Вона носить моє ім'я, живе в моєму домі. Вона вважає, що їй по праву належить і те, і те.

Він зупинився, трохи завагавшись щодо того, як це сприйме Береніс.

— Ви, звісно, розумієте це? — запитав він.

— Так, так! — вигукнула Береніс. — Звісно, розумію. І, маю сказати, я аж ніяк не хотіла б завдавати їй прикрість. Я прийшла до вас не для цього.

— Ви дуже шляхетні, Беві, але ви несправедливі до себе, — сказав Ковпервуд. — Я хочу, що ви знали, як багато ви значите для мого майбутнього. Можливо, ви цього ще не розумієте, але я стверджую це тут і зараз. Недарма я пильнував за вами впродовж восьми років. Це тому, що я кохаю вас і кохаю глибоко.

— Я знаю, — м'яко відповіла вона, анітрохи не вражена цим зізнанням.

— Усі ці вісім років я бачив перед собою ідеал, — продовжував він. — Цей ідеал ви.